

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:

Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

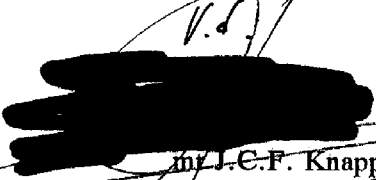
DISg6002719

15 oktober 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen ontwikkelingen
(nr 61/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

m/ J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]
VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DISG002719

d.d. 15 oktober 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. H-Dienstploeg (als hard copy & op schijf)

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

61/96

(Afgesloten 151200 OKT 1996)

Conclusie/voorzicht

In toenemende mate onttrekken Bosnische politieke en/of etnische minderheidsgroeperingen zich aan de representatieve organen waarin zij zijn gekozen. De kans dat met de verkiezingen een basis is gelegd voor politieke en/of etnische integratie, is derhalve uiterst klein.

De Bosnische Moslims zullen ook in de toekomst de etnische verhoudingen, en met name de non-coöperatieve houding van de Serviërs ten aanzien van de terugkeer van vluchtelingen naar hun oorspronkelijke woonplaatsen, gebruiken om de opstelling van de Serviërs aan de kaak te stellen.

Er moet rekening mee worden gehouden dat de Kroatische president Tudjman in toenemende mate zijn toevlucht zal nemen tot nationalistische propaganda om zijn populariteit te verhogen. Dit kan het vredesproces in oost-Slavonië verder compliceren.

Bosnië-Herzegovina

Bosnische militairen moeten partijfuncties opgeven

Bosnische media melden dat voormalig commandant Delic van het Bosnische Vijfde Korps, die onlangs is benoemd tot bevelhebber van de strijdkrachten van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), alle Bosnische officieren heeft gevraagd ofwel hun functie, ofwel hun politieke ambities op te geven. Volgens een Bosnische overheidsverklaring past deze oproep in het streven naar professionalisering van de Bosnische strijdkrachten (ABiH). In dat kader zou de huidige bevelhebber van het Vijfde Korps, Dudakovic, zijn positie in het bestuur van de regeringspartij SDA hebben opgegeven, terwijl andere Korpscommandanten op korte termijn ontslagen zullen worden omdat zij politiek actief willen blijven.

Onlangs is door de Amerikaanse regering de scheiding van militaire en politieke functies in de MKF als één van de voorwaarden geformuleerd voor voortzetting van het "Train & Equip"-programma. Met zijn uitspraak wil Delic kennelijk aangeven dat aan deze eis wordt voldaan. Zijn oproep is echter ook van binnenlands-politiek belang. Sinds enige tijd zijn Bosnische generaals, die als gevolg van hun strijd tegen (met name) de Serviërs populair zijn, politiek actief. In de meeste gevallen betrof het leden van de SDA. Als gevolg daarvan werden de Bosnische strijdkrachten door vele niet-leden van de SDA in toenemende mate beschouwd als een "partijleger". Kennelijk wil de Bosnische politieke leiding deze perceptie tegengaan. Overigens zullen, ook als de formele banden tussen leger en partij zijn doorgesneden, in de praktijk zeker op korte termijn informele betrekkingen blijven bestaan. Daarbij speelt een rol dat in zowel in de SDA als in de ABiH stromingen bestaan die een nauwere oriëntatie op islamitische waarden bepleiten.

Energoinvest in zee met Libië

Het Bosnische energie-concern "Energoinvest" heeft verklaard een contract te hebben gesloten met Libië voor de (her)bouw van transformatoren en het leggen van electriciteitskabels ter waarde van bijna 60 miljoen US dollar. Dat de Libische regering dit contract aan een Bosnische firma heeft gegund, houdt zonder enige twijfel verband met de sympathie van het Libische bewind voor de Bosnische Moslims. Desondanks blijft het opmerkelijk dat Energoinvest buitenlandse projecten aanneemt terwijl in eigen land voldoende mogelijkheden voor (weder)opbouw bestaan. Bovendien zullen de Libische projecten met argusogen worden bekeken door een aantal andere bondgenoten van de Bosnische regering, primair de VS en een aantal andere Arabische landen.

Alagic pleit voor opdeling RS

De burgemeester van Sanski Most, Alagic, heeft ten overstaan van de EU-waarnemersmissie verklaard dat "de vernietiging van de as Pale-Banja Luka" de weg zou bereiden voor normalisering in west-Bosnië. In zijn visie zouden met name economische overwegingen daarbij een hoofdrol spelen. Kennelijk gaat Alagic ervan uit dat het westelijke deel van de Bosnisch-Servische republiek (RS) rond Banja Luka in geval van geografisch isolement gedwongen zal zijn (met name economische) betrekkingen aan te knopen met het omliggende, door Moslims en/of Kroaten gedomineerde, gebied. Uit zijn opmerkingen blijkt dat hijzelf dit een positieve ontwikkeling zou achten. Daaruit blijkt dat hijzelf voorstander zou zijn van doorbreking van de Posavina-corridor, de enige verbinding tussen Banja Luka en omstreken met de rest van de RS rond Pale. Gezien het feit dat Alagic tot voor kort korpscommandant was in de Bosnische strijdkrachten, moet niet worden uitgesloten dat zijn mening wordt gedeeld door tenminste een deel van de Bosnische militaire top. Zoals reeds eerder gemeld, zijn er aanwijzingen dat de Bosnische leiding hoopt de Serviërs te provoceren tot nieuwe vijandelijkheden. Het opvoeren van de spanning rond de voor de Serviërs van vitaal belang zijnde Posavina-corridor zou daarvoor een uitstekend middel zijn.

Popovic bekritiseert Ivanic

Het Bosnisch-Servische lid van de Brcko-arbitragecommissie, Popovic, heeft groot voorbehoud gemaakt bij de persoon die wordt genoemd als mogelijk toekomstig Bosnisch premier, Ivanic. Hoewel Ivanic een Serviër is, stelde Popovic dat de meerderheid van de Bosnisch-Servische regeringspartij SDS hem beschouwt als "een halve Moslim". Bovendien zou Ivanic in onmin leven met het Bosnisch-Servische presidiumlid Krajisnik; zo zou Ivanic vreugde hebben uitgesproken over het feit dat Krajisnik onvoldoende stemmen heeft behaald om voorzitter van het presidium te worden. Ivanic behoort zeker niet tot de topleiding van de SDS, hetgeen erop kan wijzen dat de beweringen van Popovic in ieder geval ten dele juist zijn. Indien Ivanic inderdaad tot algemeen-Bosnisch premier wordt benoemd, zou dit erop wijzen dat de Serviërs absoluut geen belang hechten aan de centrale Bosnische regering en bovendien niet bevreesd zijn dat deze in staat zal zijn om maatregelen door te voeren die tegen de Servische belangen ingaan. Dit past in het streven van de Bosnische Serviërs om de macht van de centrale Bosnische staatsinstellingen beperkt te houden ten gunste van die van de "entiteiten".

SDA wil partijkantoren openen in RS

Er zijn aanwijzingen dat het hoofdbestuur van de SDA plannen heeft om partij-kantoren te openen in een aantal belangrijke plaatsen in de RS, waaronder Doboj en Banja Luka. Omdat hiertegen van Servische zijde verzet te verwachten is, hoopt de door de SDA gedomineerde Bosnische regering waarschijnlijk het gebrek aan medewerking van de Serviërs aan het vredesproces opnieuw aan de kaak te kunnen stellen. In dit kader blijft zij onder meer aandringen op de terugkeer van Moslim-vluchtelingen naar hun oorspronkelijke woonplaatsen in wat nu "Servisch" (of "Kroatisch") gebied is. Met de voorgenomen opening van partij-kantoren in de RS wil de SDA (die bij de jongste verkiezingen ook een aantal zetels in het RS-parlement heeft verworven) enige invloed op het politieke leven in de RS verwerven, dan wel, indien de Bosnisch-Servische autoriteiten dit verhinderen, daaraan nieuwe propaganda-argumenten onttelen.

Abdic-aanhangers niet in kantonale raad Bihac

Vorige week is het onlangs gekozen parlement van het kanton-Bihac voor de eerste maal bijeen geweest. Daarbij waren de zes parlamentsleden van de partij van het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic (DNZ) niet aanwezig, omdat zij zeiden te vrezen voor hun veiligheid. Om die reden worden zij door de overige leden van het parlement, die in meerderheid lid zijn van de SDA, niet beschouwd als legitieme parlamentsleden. De leden van de DNZ staan in de regio-Bihac bloot aan intimidaties, die naar alle waarschijnlijkheid plaatsvinden met instemming, zo niet op instructie van de SDA, met als reden te voorkomen dat Abdic c.s. zich opnieuw ontwikkelen tot een alternatief, niet aan Sarajevo ondergeschikt machtscentrum. Het uitsluiten van de DNZ-parlamentsleden is daarmee in overeenstemming. Overigens kan de afwezigheid van de DNZ-leden evenzeer te maken hebben met de vrees dat zij in het parlement overstemd zullen worden als met de vrees voor eigen veiligheid.

De ontwikkelingen met betrekking tot het parlement van Bihac zijn indicatief voor een ontwikkeling die sinds de verkiezingen van vorige maand waarneembaar is. Op alle niveaus onttrekken gedelegeerden die vrezen voor een minderheidspositie zich aan de beraadslagingen. Zo hebben de Serviërs tot op heden geweigerd zitting te nemen in het Bosnische parlement en hebben de Kroaten de oprichtingsvergadering van het

kantonale parlement van Sarajevo geboycot. Het heeft er derhalve alle schijn van dat de hoop dat de verkiezingen de basis zouden leggen voor etnische integratie, ijdel is.

Klickovic zinspeelt op mutaties

De Bosnisch-Servische premier Klickovic heeft in een interview met het Joegoslavische persbureau TanJug gesteld dat een "onmiddellijke en ingrijpende" verandering in de samenstelling van de Bosnisch-Servische regering op handen is. Volgens Klickovic zal "geen van de actieve politici en zakenlieden" een ministerspost krijgen, evenmin als "personen die immoreel of tegen het belang van het volk hebben gehandeld". De uitspraken van Klickovic bevestigen eerdere indicaties dat zich een machtsstrijd afspeelt in de Bosnisch-Servische politieke en militaire top. De woorden van Klickovic, alhoewel vaag en voor meerderlei uitleg vatbaar, lijken erop te wijzen dat vrijwel alle leden van de huidige Bosnisch-Servische top het veld zullen moeten ruimen. Deze opmerkingen, alsmede het feit dat de uitspraken zijn gedaan tegenover TanJug, dat in de praktijk in hoge mate wordt gecontroleerd door de Servische socialisten, lijken bedoeld om aan te geven dat de Servische president Milosevic erin geslaagd is zijn invloed over de Bosnische Serviërs te vergroten. Gegeven het feit dat Milosevic nog onlangs heeft ingestemd met de erkenning van Bosnië-Herzegovina, een stap die hij niet heeft gedaan ten aanzien van de RS, zouden de door Klickovic gesuggereerde mutaties vermoedelijk tot gevolg hebben dat de Bosnische Serviërs een meer constructieve opstelling aan de dag gaan leggen ten opzichte van de gezamenlijk-Bosnische instellingen dan tot op heden het geval was. Dit zou uitermate opmerkelijk zijn, omdat de invloed van Milosevic op de Bosnisch-Servische top relatief beperkt was. Derhalve moet er ook rekening mee worden gehouden dat TanJug Klickovic de betreffende woorden in de mond heeft gelegd met als doel de onenigheid van Milosevic en de Bosnisch-Servische top te benadrukken.

IFOR confisqueert Kroatische munitie

IFOR heeft het afgelopen weekeinde 10 ton explosieven in beslag genomen in het grensgebied tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië. Deze werden vervoerd door twee vrachtwagens van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO), maar inmiddels is komen vast te staan dat de betreffende munitie is opgehaald in Kroatië. Uit deze melding blijkt dat Kroatië, in weerwil van het bepaalde in "Dayton", nog steeds militaire hulp verleent aan de HVO. Dit kan de betrekkingen tussen de Bosnische Kroaten en IFOR onder druk zetten, maar ook negatieve gevolgen hebben voor de betrekkingen tussen de Bosnische Kroaten en Moslims. De illegale versterking van de HVO lijkt haaks te staan op de opbouw van gezamenlijke strijdkrachten en zal naar verwachting aanleiding zijn voor nieuw wantrouwen bij de Moslims ten aanzien van hun "partners" in de MKF.

Kroatië

HSP bepleit militaire actie in oost-Slavonië

De leider van de extreem-nationalistische Kroatische Rechtvaardigheidspartij (HSP), Djapic, heeft gepleit voor een "beperkte militaire actie" van de Kroatische strijdkrachten tegen oost-Slavonië teneinde Kroatische vluchtelingen naar dat gebied te kunnen laten terugkeren. Volgens Djapic is dit de enige methode om de impasse in de onderhandelingen met de Serviërs over dit onderwerp te doorbreken. De HSP speelt, anders dan in de eerste jaren van de onafhankelijkheid van Kroatië, slechts een marginale rol in de Kroatische politiek. Bovendien is er, anders dan Djapic aangeeft, wel degelijk sprake van enige vooruitgang bij de terugkeer van vluchtelingen naar oost-Slavonië. Toch kan de oproep van Djapic invloed hebben op de opstelling van president Tudjman. Het volgend voorjaar zullen in Kroatië presidentsverkiezingen worden gehouden en er zijn indicaties dat de populariteit van Tudjman afneemt, vooral als gevolg van de toenemende economische crisis in het land. Tegen die achtergrond is denkbaar dat Tudjman opnieuw zijn toevlucht zal nemen tot nationalistische propaganda-thema's om zijn aanzien te verbeteren. De uitspraak van Djapic is zonder enige twijfel bedoeld om aan te geven dat Tudjman onvoldoende wilskracht aan de dag legt in zijn opstelling jegens de Serviërs. Indien de oppositie erin slaagt dit beeld bij de Kroatische kiezers te laten postvatten, is niet uitgesloten dat Tudjman zijn opstelling ten aanzien van oost-Slavonië verhardt. Ook indien dat niet zou leiden tot het door Djapic bepleite militaire optreden, zullen de onderhandelingen met de Serviërs, die toch al groot wantrouwen koesteren jegens de uiteindelijke Kroatische doelstellingen, nog verder worden gecompliceerd.

Joegoslavië

Mogelijke Joegoslavische wapenleveranties aan Macedonië

De ministers van Defensie van Joegoslavië en Macedonië hebben vorige week een ontmoeting gehad in de Joegoslavische stad Nis. Daarbij is volgens het officiële communiqué gesproken over intensivering van de samenwerking op militair gebied. Ook zouden zij volgens Macedonische persberichten hebben gesproken over de levering van Joegoslavisch militair materieel aan het buurland. Eerder dit jaar waren er reeds meldingen van op handen zijnde leveranties van Joegoslavisch militair materieel aan Macedonië (o.a. gevechtsvliegtuigen). Tot op heden zijn echter geen daadwerkelijke leveranties gemeld. Gezien de economische crisis waarin Macedonië zich bevindt, is het in de praktijk vrijwel ondenkbaar dat het land zou kunnen betalen voor militair materieel. Het is echter zeker niet uitgesloten dat nu gesproken is over schenkingen. Joegoslavië moet in het kader van "Dayton" grote aantallen wapens (o.a. gevechtsvliegtuigen) reduceren. Het zou voor Joegoslavië veel goedkoper zijn een deel van deze wapens af te stoten aan Macedonië dan deze te vernietigen. Dergelijke schenkingen zouden bovendien de onderlinge politieke betrekkingen aanzienlijk kunnen verbeteren.

Economische situatie voormalige Joegoslavische deelstaten

Het [REDACTED] publiceert periodiek analyses over de economische situatie in de landen van het voormalige Joegoslavië. In het jongste rapport dienaangaande wordt ten aanzien van de Federale Republiek Joegoslavië geconstateerd dat het Bruto Nationaal Produkt met minder dan 1000 US dollar per capita het op één na (Albanië) laagste in Europa is. De reële werkeloosheid wordt geschat op ruim 40% van de beroepsbevolking en het gemiddelde salaris is nog niet voldoende om in de helft van de eerste levensbehoeftes te voorzien. Een verbetering is op korte termijn niet te verwachten, onder meer omdat de investeringen de afgelopen jaren uiterst laag zijn geweest en een economisch hervormingsprogramma ontbreekt.

Met betrekking tot Bosnië-Herzegovina concludeert [REDACTED] dat vrijwel alle economische indicatoren een positieve tendens vertonen. Zo is de industriële produktie in mei 1996 ten opzichte van april met 71% gestegen en steeg de handel in het eerste kwartaal van het jaar, vergeleken met dezelfde periode van het voorgaande jaar, zelfs met 138%. Daarbij wordt evenwel onderstreept dat de basiswaarden laag waren. Bovendien is het "herstel", zo daar al sprake van is, traag en onevenredig gespreid over het land; zo lijkt het proces zich sneller te voltrekken in de MKF dan in de RS. De internationale gemeenschap zal in belangrijke mate bijdragen aan het herstel, maar heeft deze hulp afhankelijk gesteld van implementatie van het vredesverdrag.

Kroatië kampt volgens de betreffende rapportage met toenemende economische problemen. Als gevolg van onder meer onvoldoende investeringen neemt de industriële produktie af en de werkeloosheid toe. Er zijn geen tekenen van een op handen zijnd herstel.

Anderzijds zijn er tekenen van economisch herstel voor Macedonië. Daar heeft de regering strenge maatregelen genomen om de economische problemen onder controle te krijgen. Zij heeft onder meer het financieringstekort teruggebracht tot 1,8% van het Bruto Nationaal Produkt. Bovendien kan de export groeien als gevolg van de opheffing van de VN-sancties tegen Joegoslavië en de Griekse sancties tegen Macedonië. Voor 1996 wordt een groei in de industriële produktie verwacht.